Onze kerk in Nistelrode

Vermoedelijk is de kerstening van de omgeving door de Heilige Willibrordus verricht. In de buurt van Oss zou toen reeds een christengemeenschap hebben bestaan.
De eerste kerk van Nistelrode is gebouwd omstreeks 1290 in de buurtschap Kleinwijk. Deze Romaanse kerk was reeds aan de heilige Lambertus gewijd. Het patronaatsrecht behoorde toe aan het Kapittel van het Heilig Kruis in Luik, maar verviel sedert 8 januari 1426 aan de Duitse Orde te Gemert.
In 1430 begon men met de bouw van een aan Sint-Antonius gewijde kapel aan Het Laar, op de plaats waar de huidige Sint-Lambertuskerk staat. Ze werd gebouwd tijdens een pestepidemie.
In 1648 kwamen de katholieke kerken en kapellen in handen van de protestanten.

Foto 1 St. Lambertuskerk op Kleinwijk (Verhees)

De uitoefening van de katholieke godsdienst werd in de Meierij van 's-Hertogenbosch verboden. De Nistelrodense bevolking kerkte daarop met inwoners van Heeswijk en Dinther vanaf 1650 in een grenskerk te Bedaf, direct over de landsgrens met Uden. Uden behoorde immers niet tot Brabant, maar tot het Duitse Land van Ravenstein. Die kerk werd tot aan de Franse inval van 1672 gebruikt door de parochianen. Na de inval der Fransen in 1672 werd het de katholieken toegestaan een schuurkerk te bouwen ter hoogte van het gehucht Weijen, die zich niet ver van de huidige standerdmolen bevond. Deze was in gebruik tot 1799. In dit jaar kregen de katholieken hun kerk op Kleinwijk weer terug. Ze was in gebruik tot 1842. Toen kwam de huidige waterstaatskerk gereed en werd de oude kerk op Kleinwijk gesloopt.

Foto 2 Waterstaatskerk Nistelrode voor de uitbreiding in 1921

Foto 3 De in 1921 vergrote St. Lambertuskerk (1841-1842) aan het Laar, met rechts de kinderkapel. Links is de voormalige pastorie nog gedeeltelijk zichtbaar. De waterstaatskerk en toren, ook wel naar de vorm 'de peperbus' genoemd, is in 1977 gerestaureerd en in de oorspronkelijke en verkleinde staat teruggebracht. De kerk staat nu op de monumentenlijst.

Foto 4. Kerkinterieur voor de restauratie van 1977. Het sobere interieur van toen is typerend voor een Waterstaatskerk.

De toren van de oude kerk op Kleinwijk bleef nog jarenlang eenzaam in de akkers staan totdat deze in 1889 door de bliksem werd getroffen. Het restant werd in 1891 alsnog afgebroken. De straatnaam “Oude Torenweg” herinnert nog aan deze toren van weleer.

Foto 5 De oude toren zonder afgebrande spits *Bron: (Monumentenzorg) Rijksmuseum Amsterdam*

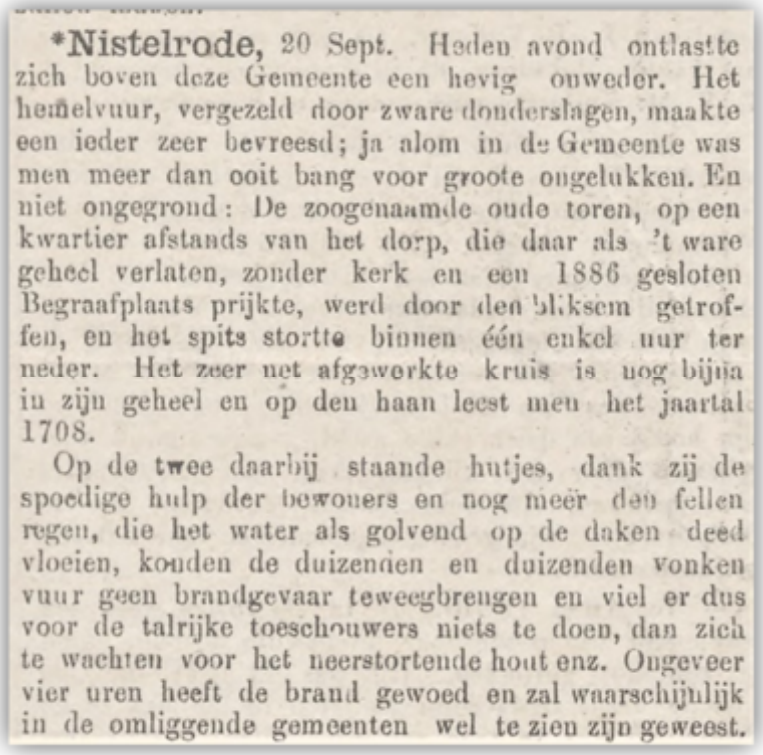

*Nistelrode, 20 Sept. Heden avond ontlastte zich boven deze Gemeente een hevig onweder. Het hemelvuur, vergezeld door zware donderslagen, maakte een ieder zeer bevreesd; ja alom in de Gemeente was men meer dan ooit bang voor groote ongelukken. En niet ongegrond: De zoogenaamde oude toren, op een kwartier afstands van het dorp, die daar als 't ware geheel verlaten, zonder kerk en een 1886 gesloten Begraafplaats prijkte, werd door den bliksem getroffen, en het spits stortte binnen één enkel uur ter neder. Het zeer net afgewerkte kruis is nog bijna in zijn geheel en op den haan leest men het jaartal 1708.

Op de twee daarbij staande hutjes, dank zij de spoedige hulp der bewoners en nog meër den fellen regen, die het water als golvend op de daken deed vloeien, konden de duizenden en duizenden vonken vuur geen brandgevaar teweegbrengen en viel er dus voor de talrijke toeschouwers niets te doen, dan zich te wachten voor het neerstortende hout enz. Ongeveer vier uren heeft de brand gewoed en zal waarschijnlijk in de omliggende gemeenten wel te zien zijn geweest.

Foto 6 Krantenbericht september 1889 De Echo Bron: BHIC

De Antoniuskapel op Het Laar heeft nog dienst gedaan als school en raadhuis, maar werd in 1840 voor de bouw van de St.Lambertuskerk afgebroken.

Foto 7 St. Antoniuskapel op het Laar naar A. van Duren